70

ՀԱՄԱՌՕՏՈՒԹԻՒՆ

ՀՆՈՑ ՏՕՄԱՐԻՆ ՀՌՈՄԱՅԵՑՒՈՑ, ՈՐՈՎ ՀԱՄԱՐԱԿԱԲԱՐ ՎԱՐԻ ԱԶԳՍ ՀԱՅՈՑ

Յառաջարկեալ դիւրին ոճիւ յամի Տն 1733.
և 'ի Թուականութեան հայոց ռճձբ.

Ի ՄԽԻԹԱՐԱՅ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՍԵԲԱՍՏԱՑՒՈՅ
ԱԲԲԱՅ ՀԱՅՐ ԿՈՉԵՑԵԼՈՅ

ՏՕՄԱՐ

Յաղագս եօթներեկաց և վերադարձից, ՚ի ձեռն որոց գտանի գիր տարւոյն ։

ԳԼՈՒԽ Ա.

Եօթներեակ այսպէս արա ։

Կալ զթուականն Հայոց, և զշրջանս որք են ՚ի նմին՝ ՚ի բաց հան. և ՚ի մնացելոցն ևս ՚ի բաց հան զթիւն հինգ. և որ ինչ մնայ, երթ իը, իը. և զայն որ ՚ի խոնարհ մնայ՝ տուր ՚ի խորանս առաջիկայ աղիւսակիդ եօթներեկաց, սկսեալ ՚ի գլխոյն. և յորում դադարի, այն է եօթներեակ տարւոյն ։ Եւ ծանիր, զի շրջանն է շլբ. ամ ։

Եւ կամ այսպէս արա, որ առաւել դիւրագոյն է ։ Կալ զթուականն. և անտի ՚ի բաց հան զ 1153 ըն. և զայն որ յաւելանայ, երթ իը, իը. և որ ինչ ՚ի խոնարհ մնայ, տուր զայն ՚ի յառաջիկայ խորանս եօթներեկացդ՝ սկսեալ

'ի գլխոյն. և յորում վերջանայ, այն է եօթներեակ տարւոյն: Իսկ եթէ ոչ ինչ յաւելանայ, տուր զ է՟ ըն՝ սկըսեալ 'ի գլխոյն, որ մինչև 'ի վերջին խորանն հասեալ՝ վերջանայ:

Աղիւսակ եօթներեկաց:

ա	բ	գ	դե	զ	է	ա
բգ	դ	ե	զ	էա	բ	գ
դ	եզ	է	ա	բ	գդ	ե
զ	է	աբ	գ	դ	ե	զէ

Ծանիր և զայս. զի յորժամ զոյգ է եօթներեակ տարւոյն, յայնժամ նահանջ է ամն. և դու 'ի յունվարի և 'ի փետրվարի զառաջինն պարտիս կալնուլ. և յորժամ 'ի մարտն մտանես, զերկրորդն: Օր օրինակ. մինչ դ ե է եօթներեակ տարւոյն, 'ի յունվարի և 'ի փետրվարի կալ զդ՟ն, որ է չորս. և յորժամ 'ի մարտն մտանես, կալ զե՟ն, որ է հինգ:

Իսկ 'ի յաղիւսակիդ ո՟ր ամն նահանջին երևի 'ի ձեռն զոյգ գրոց, նոյնպէս

և ամքն որք ոչ են նահանջք՝ երևին ՚ի ձեռն գրոց, որք են միայնակ, և ոչ զոյգ ։

Վերադիր այսպէս արա ։

Առ զթուականն հայոց, և զշրջանսն որք են ՚ի նմին ՚ի բաց հան. և ՚ի մնացելոցն ևս ՚ի բաց հան զթիւն երեք. և զմնացեալսն երթ ժթ, ժթ. և զայն որ ՚ի խոնարհ մնայ, տուր ՚ի յառաջիկայ կարգ խորանաց վերադրացդ՝ սկսեալ ՚ի գլխոյն. և յորում դադարի, այն է վերադիր տարւոյն ։

Սոյն կամ այսպէս արա, որ առաւել դիւրագոյն է ։ Առ զնոյն Թուականն, և անտի ՚ի բաց հան ռճկբ. և զայն որ յաւելանայ, երթ ժթ, ժթ. և որ ինչ ՚ի խոնարհ մնայ, տուր ՚ի յառաջիկայ կարգ խորանաց վերադրացդ՝ սկսեալ ՚ի գլխոյն. և յորում վերջանայ, այն է վերադիր տարւոյն ։

Յաղագս Վերադրոյ:

իդ	ե	մզ	իէ	ր	մթ	է	մա	իբ	դ
մդ	իե	զ	մէ	իր	թ	իա	բ	մզ	

Եւ աստանոր գիտելի է. զի ի՞ր խորանք եօթներեկաց, և մթ խորանք վերադրաց, այնու կարգաւ, որով եդեալք են 'ի յաղիւսակս իւրեանց՝ մշտնջենաւորաբար զկնի միմեանց հետեւին ամ ըստ ամէ. և յորժամ լինի հասանիլ 'ի վերջն, վերստին լինի սկըսումն 'ի գլխոյն: Զոր օրինակ յայսըմ ամի՝ յորում թի՛ւն Հայոց է ռմձբ. վերադիրն է իդ. և եօթներեակն, տ: Նորդ սոքին 'ի յաղիւսակս իւրեանց, ոչ և երեւին իսկ, են առաջինք. ուրեմն 'ի գալ տարւոջ անմիջապէս հետեւեալքն սոցին, են վերադիր և եօթներեակ տարւոյն. և 'ի միւսում տարւոջ՝ հետեւեալքն այնց. և այսպէս մշտնջենաւորաբար:

Իննեւտասներեակ այսպէս արա ։

Կալ զՀայոց Թուականն . և զ 1141 ըն
'ի բաց հան . և որ ինչ վերմնայ , երթ
ժ̄թ̄ , ժ̄թ̄ . և այն որ 'ի խոնարհ մնայ,
իննեւտասներեակ է տարւոյն ։

Եւ կամ այսպէս արա ։ Գիտ զվերա-
դիրն երկու . որ է 'ի յաղիւսակին վե-
րադրաց . և անտի սկսեալ յառաջ ըն-
Թանալով Թուեա մինչև 'ի վերադիր
տարւոյն . և որքան Թիւ ելանէ , յայն-
քաներորդում ամի է իննեւտասնե-
րեակն տարւոյն ։

Եւ եթէ իննեւտասներեկաւ զվերա-
դիր տարւոյն կամիցիս գտանել , կալ
զԹիւ իննեւտասներեկի տարւոյն , և
յառաջ տուր զայն 'ի վերադրէն՝ որ
է երկու . և յորում տփի վերադրաց
վերջանայ , անդ է վերադիր տարւոյն ։
Որգոն , 1182 . Թուին՝ իննեւտասնե-
րեակն է 3 . և մինչ 'ի վերադրէն՝ որ է
բ̄ . յառաջ տամք , դադարի 'ի տուփն
վերադրին՝ որ է ի̄է̄ . և այսու իմա-
նամք , Թէ ի̄է̄ է վերադիր տարւոյն ։

Օրինակ տարեգրոյն այսպէս արա :

Կալ միշտ զվերադիր տարւոյն, որ դըլ-խադրով եղեալ կայ 'ի սկզբան առա-ջիկայ աղիւսակիդ. և այնու մուտ ուղ-ղակի 'ի Հանդիպակայ խորանս եօթ-ներեկաց մինչև գտանիցես զեօթնե-րեակ տարւոյն, որ է նոտր գրով գրոշ-մեցեալ, և ընդ նմա եղեալ բոլորա-գիրն 'ի նմին խորանի՝ է գիր տա-րւոյն :

Նա այս աղիւսակ է ճշմարտաւոր, և փոխէ, որչափ փոխէ վարելն հնոյ տօմարաւ հռովմայեցւոց :

ԻԴ	գ · բ	բ · գ	ա · դ	է · ե	զ · զ	ե · է	դ · ը	գ · թ
Ե	ե · յ	դ · ն	գ · շ	բ · ո	ա · չ	է · պ	զ · ջ	ե · ռ
ԺԶ	բ · ժ	ա · ի	է · լ	զ · խ	ե · ծ	դ · կ	գ · հ	բ · ձ
ԻԷ	դ · ս	գ · վ	բ · տ	ա · ր	է · ց	զ · ւ	ե · փ	դ · ք
Ը	ա · ղ	է · ճ	զ · մ	ե · յ	դ · ն	գ · շ	բ · ո	ա · չ
ԺԹ	ե · է	դ · ը	գ · թ	բ · ժ	· ի	է · լ	զ · խ	ե · ծ
Լ	է · պ	զ · ջ	ե · ռ	դ · ս	գ · վ	բ · տ	ա · ր	է · ց
ԺԱ	դ · կ	գ · հ	բ · ձ	ա · ղ	է · ճ	զ · մ	ե · յ	դ · ն
ԻԲ	ա · դ	է · ե	զ · զ	ե · է	դ · ը	գ · թ	բ · ժ	ա · ի
Գ	գ · շ	բ · ո	ա · չ	է · պ	զ · ջ	ե · ռ	դ · ս	գ · վ
ԺԴ	է · լ	զ · խ	ե · ծ	դ · կ	գ · հ	բ · ձ	ա · ղ	է · ճ
ԻԵ	դ · ա	գ · բ	բ · գ	ա · դ	է · ե	զ · զ	ե · է	դ · ը
Զ	զ · մ	ե · յ	դ · ն	գ · շ	բ · ո	ա · չ	է · պ	զ · ջ
ԺԷ	գ · թ	բ · ժ	ա · ի	է · լ	զ · խ	ե · ծ	դ · կ	գ · հ
ԻԸ	ե · ռ	դ · ս	գ · վ	բ · տ	ա · ր	է · ց	զ · ւ	ե · փ
Թ	բ · ձ	ա · ղ	է · ճ	զ · մ	ե · յ	դ · ն	գ · շ	բ · ո
ԻԱ	է · ե	զ · զ	ե · է	դ · ը	գ · թ	բ · ժ	ա · ի	է · լ
Բ	բ · ո	ա · չ	է · պ	զ · ջ	ե · ռ	դ · ս	գ · վ	բ · տ
ԺԳ	զ · խ	ե · ծ	դ · կ	գ · հ	բ · ձ	ա · ղ	է · ճ	զ · մ

Եւ աստէն գիտել պարտիս, զի նախ-
կին եօթներեակքն 'ի յիւրաքանչիւր
կարգ աղիւսակիդ նոյնք են ը̄ այնց՝
որք են վերջինք, ո՛չ և տեսանին իսկ։
Այլ ընդ որոնելդ զգիր տարւոյն՝ ե-
թէ հանդիպիցի՝ զի եօթներեակ տա-
րւոյն լիցէ այնպիսի, որ 'ի նոյն կար-
գի 'ի սկզբան նաև 'ի վերջն գտանի,
մի՛ տարակուսիր առ այս, թէ զվերա-
դիր տարւոյն առ ո՛րն 'ի յերկուց պարտ
է տանիլ, առ 'ի գտանել զգիր տա-
րւոյն։ Վասնզի եթէ ամն լիցէ նահանջ,
առ վերջինն պարտ է տանիլ, և ը̄ նմա
եղեալ բոլոր գիրն՝ է գիր տարւոյն.
իսկ եթէ ոչ լիցէ նահանջ, պիտոյ է
առ առաջինն տանի, և առ նմա ե-
ղեալն է գիր տարւոյն։ Օր օրինակ,
'ի թուին ՌՉԾԵ. եօթներեակն է չորս,
իսկ վերադիրն է ԻԷ։ Արդ մինչ 'ի
ձեռն այսորիկ վերադրի մտանես 'ի
համդէպ իւր եղեալ խորանն, 'ի նմին
եօթներեակ տարւոյն՝ որ է չորս, գը-
տանի 'ի սկզբան նաև 'ի վերջն։ Ե-
թէ տանիս զվերադիրն առ առաջինն,
ցուցանէ զգիր տարւոյն գոլ «է. իսկ
եթէ առ վերջինն, ցուցանէ զգիր տա-
րւոյն գոլ *է։ Արդ մինչ ամն այս է նա-

հանջ, ոչ պարտիս տանիլ առ առաջինն, այլ առ վերջինն, որ ցուցանէ զգիր տարւոյն գոլ ժէ։ Իսկ 'ի Թուլին ռճղէ. եօթներեակն է երեք, և վերադիրն ժէ։ Արդ մինչ 'ի ձեռն այսորիկ վերադրի մտանես 'ի հանդէպ իւր եղեալ խորանն, 'ի նմին եօթներեակ տարւոյն, որ է երեք, գտանի 'ի սկզբան՝ նաև 'ի վերջն։ Եթէ տանիս զվերադիրն առ վերջինն, ցուցանէ զգիր տարւոյն գոլ հօ. իսկ եթէ առ առաջինն, ցուցանէ զգիր տարւոյն գոլ Բօ։ Արդ մինչ ամս այս ոչ է նահանջ, ոչ պարտիս տանիլ առ վերջինն, այլ առ առաջինն, որ ցուցանէ զգիր տարւոյն գոլ Բօ։ Եւ այսոքիկ զգուշութ̃ք յայնժամ միայն պարտին լինել, յորժամ եօթներեակ տարւոյն 'ի նոյն կարգի 'ի սկզբան՝ նաև 'ի վերջն գտանի։ Քանզի յորժամ եօթներեակք 'ի նոյն կարգի ոչ են եղեալ երկիցս, այ̃ 'ի սկզբան նաև 'ի վախճանի, այլ միայն մի անգամ, և 'ի մէջն, ամ̃ն Թէ նահանջ իցէ, և Թէ ոչ, մինչ վերադրով տարւոյն մտեալ 'ի խորանսն գտանես զեօթներեակ տարւոյն, առ նմա եղեալ գիրն 'ի նմին խորանի՝ է գիր

տարւոյն։ Եւ պատճառն վերոյ ասացելոցս է այս, զի 'ի վերոյ եդեալ աղիւսակին ընաւք եօթներեակք, որք են 'ի յառաջին տունս ժթ կարգաց, ոչ երբէք հանդիպին նահանջից. և ընաւքն որք են 'ի վերջին տունս, միշտ հանդիպին նահանջից. իսկ 'ի միջի եդեալ վեց տունքն մերթ հանդիպին, և մերթ ոչ։ Աւստի դու զամ՟ն նահանջին տես 'ի փոքրիկ աղիւսակն եօթներեկաց, և ըստ այնմ 'ի գործ ած զվերոյ ասացեալ կանոնն։

Եւ եթէ քննիցես՝ տեսանես 'ի յաղիւսակդ, թէ զկարգ վերադիրքն բաժանեալք են 'ի մէջ իւրեանց զարմանալի կարգաւ զայբուբենսն՝ իւրաքանչիւրն զ՟ն տառս սեփականելով զանազան կարգաւ։ Նմանապէս և եօթներեակքն՝ իւրաքանչիւրն զհինգ տառս սեփականեալ, և միայն եօթներեակս այս չորս՝ զվեց տառս սեփականեալ. դ՟ ա. բ. կ. ն. ս. ք։ Որովք երեսուն և վեց տառքն բաժանեցեալք են յեօթն մասունս՝ ըստ թուոյ եօթներեկաց։

Յաղագս ամսամտից, և տօնից շարժականաց, և այլոց եւս պիտանաւորաց պարունակելոց 'ի պարզատօմարն, որք գտանել կարեն 'ի յետին տարեգրոյն:

ԳԼՈՒԽ Բ.

Ամսամուտ այսպէս արա:

Առ զգիր տարւոյն. և երթ Է, Է. և զայն որ 'ի խոնարհ մնայ, յետս տուր յաւուրց ամսոց. և յորում աւուր դադարի թիւն այն, 'ի նմին աւուր է մուտ նոյն ամսոյն: Որ օրինակ, ըստ ասացելոյ կանոնիս, օրն յունվարի, որ է ուրբաթն, եթէ գիր տարւոյն իցէ ժէ, գոլով այն տասն, եօթն 'ի բաց ձգեալ՝ վերանայ երեք. արդ յորժամ զերեքն 'ի յուրբաթուն յետս տամք՝ ասելով հինգշաբթի, չորեքշաբթի, երեքշաբթի, թիւն երեք վերջանայ յերեքշաբթի. և այսպէս իմանամք, թէ մինչ գիր տարւոյն իցէ ժէ, մուտն յունվարին՝ լինի յերեքշաբթի. ըստ այսմ իմա և զայլոց: Եւ ըստ այսմ կանոնի՝ աւուրք երկոտասանից ամսոց են սոքին:

Որն Յունվարի է	Ուրբաթ։
Փետրվարի	Երկուշաբթի։
Մարտի	Երկուշաբթի։
Ապրիլի	Հինգշաբթի։
Մայիսի	Շաբաթ։
Յունիսի	Երեքշաբթի։
Յուլիսի	Հինգշաբթի։
Օգոստոսի	Կիրակի։
Սեպտեմբերի	Չորեքշաբթի։
Հոկտեմբերի	Ուրբաթ։
Նոյեմբերի	Երկուշաբթի։
Դեկտեմբերի	Չորեքշաբթի։

Իսկ եթէ 'ի ձեռն եօթներեկաց տարւոյն կամիցիս գտանել զօր ամսամտին, կալ զեօթներեակ տարւոյն 'ի վերուստ, և զամիսն 'ի կողմանց․ և մուտ 'ի խարանս առաջինկայ աղիւսակիդ․ և դիւրապէս գտանես զօր ամսամտին։

ամիս հռովմայեցւոց	Քանիսք:	Եօթներեակ:						
		Ա	Բ	Գ	Դ	Ե	Զ	Է
յնվ	լա	բշբ	գշբ	դշբ	եշբ	ուրբ	շբթ	կիրա
փետր	իը	եշբ	ուրբ	շբթ	կիրա	բշբ	գշբ	դշբ
մարտ	լա	եշբ	ուրբ	շբթ	կիրա	բշբ	գշբ	դշբ
ապր	լ	կիրա	բշբ	գշբ	դշբ	եշբ	ուրբ	շբթ
մայի	լա	գշբ	դշբ	եշբ	ուրբ	շբթ	կիրա	բշբ
յուն	լ	ուրբ	շբթ	կիրա	բշբ	գշբ	դշբ	եշբ
յուլ	լա	կիրա	բշբ	գշբ	դշբ	եշբ	ուրբ	շբթ
օգոս	լա	դշբ	եշբ	ուրբ	շբթ	կիրա	բշբ	գշբ
սեպ	լ	շբթ	կիրա	բշբ	գշբ	դշբ	եշբ	ուրբ
հոկտ	լա	բշբ	գշբ	դշբ	եշբ	ուրբ	շբթ	կիրա
նոյեմ	լ	եշբ	ուրբ	շբթ	կիրա	բշբ	գշբ	դշբ
դեկտ	լա	շբթ	կիրա	բշբ	գշբ	դշբ	եշբ	ուրբ

Բայց զգուշանալ պարտիս, զի 'ի նահանջին ամին մինչ զմարտի, և զհետևեալ ամսոց զմուտն առնես, եթէ 'ի ձեռն տարեգրոյն առնիցես, միով գրով յետս դարձցիս. որգոն. եթէ Ծէ իցէ գիր տարւոյն, զԲօ կալցես: Իսկ եթէ եօթներեկաւ առնես, միով թուով յառաջ ընթասցիս. որգոն. եթէ ա. է եօթներեակն, կալցես բ. ուպէս զի ուղիղ գայցէ:

Ո ղատհէր աւուր յայտնութեան այսպէս գէր ։

Կալ զգիր տարւոյն, և երթ Է, Է. և որքան թիւ 'ի խոնարհ մնայ յետս տուր զայն յերեքշաբթիէն. ասելով, երեքշաբթի, երկուշաբթի, կիրակի, և այլն ։
Եւ յորում աւուր դադարի թիւն այն, յայնմ աւուր հանդիպի տօն յայտնութեան տեառն ։

Ո միջոց աւուրն յայտնութե, և առաջաւորի բարեկենդանին այսպէս գէր ։

Կալ զթիւ գրոյ տարւոյն, և վերաբերեա նմա զհինգ թիւն. և տես որքան թիւ լինին՝ այնքան աւուրք են միջոց ուտիք յայտնութե և առաջաւորին ։

Ո առաջաւորաց բարեկենդանն այսպէս արա ։

Կալ զտասն յունվարի, և զգիր տարւոյն, ւ՟ զթիւ գրոյ տարւոյն 'ի մի՟ բեր. առաջաւորաց բարեկենդան է ։ Որ օրինակ, եթէ գիր տարւոյն է դայ,

Թիւ նորին է չորս. արդ եթէ զչորսն 'ի վերայ տասին յունվարի վերաբերեմք, լինի ժդ. և այսպէս իմանամք, թէ 'ի տարւոջն՝ յորում գիր տարւոյն է դայ, 'ի ժդ յունվարի հանդիպի առաջաւորաց բարեկենդանն :

Նոյն բարեկենդան այսպէս արա :

Կալ զգիր տարւոյն. և թուեալ զայն՝ տես, թէ որքան է. և որքան լինի, յայնքաներորդում աւուր փետրվարի՝ բուն բարեկենդան է : Իսկ եթէ աւելի լինիցի թիւ գրոյ տարւոյն քան զաւուրս փետրվարի, անցո 'ի յառաջակայ ամիսն, որ է մարտն :

Զատիկ :

Կալ զմարտի իա. և զգիր տարւոյն 'ի վերայ բեր, զատիկ է :

Երեման խաչ :

Կալ զապրիլի ժը. և զգիր տարւոյն 'ի վերայ բեր, երեման խաչ է :

Համբարձումն ։

Կալ զապրիլ ԻԹ · և զգիր տարւոյն 'ի վերայ բեր, համբարձումն է ։

Հոգեգալուստ ։

Կալ զմայիսի Թ · և զգիր տարւոյն 'ի վերայ բեր, հոգեգալուստ է ։

Սբ Գրիգորի Բարեկենդան ։

Կալ զմայիսի Ը · և զգիր տարւոյն 'ի վր̃ բեր, որ Գրիգորի բարեկենդան է ։

Վարդավառ ։

Կալ զյունիսի ԻԷ · և զգիր տարւոյն 'ի վերայ բեր, վարդավառ է ։

Օ միջոց շաբաթուց վարդավառին և ածածնի այսպէս գիտ ։

Եթէ գիր տարւոյն իցէ Ա, կամ Բ, և կամ Գ, միջոցն է Է շաբաթ ։ Իւ 'ի Դայէն մինչև 'ի Քէն Զ · շաբաթ ։

Իսկ յԻնիէն մինչեւ 'ի Ձայն Է շաբաթ ։ Բայց 'ի Ղատէն մինչեւ 'ի Ոն է չորս շաբաթ ։ Եւ 'ի Չայէն մինչեւ 'ի Տիւնըն է երեք շաբաթ ։ Իսկ 'ի Րէէն մինչեւ 'ի Փիւրն՝ է Բ շաբաթ ։ Եւ սոքա ամենեքեան իմացեալ լինին պահօքն հանդերձ ։

Վերափոխման ածածնէն ։

Վաղ գտիր տարւոյն . չորս 'ի վերայ ած . և ապա երթ է, է . և զայն որ 'ի խոնարհ մնայ, ած 'ի վերայ ժ̄ ին օգոստոսի . և յորքաներորդն հասանիցի, յայնքաներորդումն աւուր օգոստոսի Ածածին է ։

Ծննդոյ շաբաթու ածածնէն և սբյ խաչէն այսպէս գիր ։

Վաղ գտիր տարւոյն . և երթ է, է . և տես, եթէ յաւելեալն չորս է, կամ հինգ, միջոցն հանդերձ պահօքն է Է շաբաթ ։ Իսկ եթէ այլ թիւ իցէ, է չորս շաբաթ ։

Սբ խաչ:

Կալ գծիր տարւոյն. երկու 'ի վր̃ ած. և ապա երթ է̃, է̃. և զայն՝ որ 'ի խոնարհ մնայ, ած 'ի վերայ տասին սեպտեմբերի. և յորքաներորդն սեպտեմբերի հասանիցի, յայնքաներորդում աւուր սեպտեմբերի սբ խաչ է:

Սբ Գէորգայ բարեկենդան:

Կալ գծիր տարւոյն. երկու 'ի վերայ ած. և երթ է̃, է̃. և զայն որ 'ի խոնարհ մնայ, ած 'ի վերայ ժէ̃ ին սեպտեմբերի. և յորքաներորդն սեպտեմբերի հասանիցի, յայնքաներորդում աւուր սեպտեմբերի սբ գէորգայ բարեկենդան է:

Զմիջոց ուտիքն սբ Գէորգայ և առաջաւորաց բարեկենդանին այսպէս գիտ:

Կալ գծիր տարւոյն. և երթ է̃, է̃. և տես, եթէ յաւելեալն վեց է, կամ եօթն, միջոց ուտիքն է Ը̃ շաբաթ: Իսկ եթէ այլ թիւ իցէ, յայնժամ է Է̃ շաբաթ:

Խաչ գիւտ :

Կալ զգիր տարւոյն. Է 'ի վերայ ած. և երթ Է, Է. և որ ինչ 'ի խոնարհ մնայ, ած 'ի վր իէ ին հոկտեմբերի. և յորքաներորդն հոկտեմբերի հասանիցի, յայնքաներորդում աւուր նորին է գիւտ խաչ:

Յիսնակաց Բարեկենդան :

Կալ զգիր տարւոյն. և երթ Է, Է. և որ ինչ 'ի խոնարհ մնայ, ած զայն 'ի վր տասնեչորսին նոյեմբերի. և յորքաներորդն նոյեմբերի հասանիցի, յայնքաներորդում աւուր նորին յիսնակաց բարեկենդան է:

ՍԲ Յակոբայ Բարեկենդան :

Կալ զգիր տարւոյն. և երթ Է, Է. և զայն որ 'ի խոնարհ մնայ, ած 'ի վր հնգին դեկտեմբերի. և յորքաներորդն դեկտեմբերի հասանիցի, յայնքաներորդում աւուր նորին սուրբ յակոբայ բարեկենդան է:

Օ՛ձջոյ ուրեմն ոչ՟է յաճախեայ, և յայտնութե՟
բարեկենդանին այսպէս գէտ:

Կալ գծիր տարւոյն. և երթ ՟է, ՟է. և զայն որ վերամնայ, յետս տուր 'ի ժ՟ը թուոյն առելով ժ՟ը. ժէ. և այլն. և յորքաներորդում թիւն դադարի, այնքան աւուրք են միջոց ուտիքն՟որ յակոբայ, և յայտնութե՟ բարեկենդանին:

Օր բարեկենդանի յայտնութե՟:

Կալ գծիր տարւոյն. և երթ ՟է, ՟է. և որքան թիւ 'ի խոնարհ մնայ, յետս տուր զայն յերեքշաբթիէն, առելով. երեքշաբթի, երկուշաբթի, կիրակի, և այլն: Եւ յորում աւուր դադարի այն թիւ, յայնմ աւուր հանդիպի յայտնութե՟ բարեկենդանն:

Բայց միշտ պարտիս զգուշ լինել՝ թէ 'ի սմին, և թէ 'ի յայլս ընաւս վերոյասացեալս և 'ի հետևեալս. զի 'ի նահանջի տարւոջ, զգիր տարւոյն՝ 'ի վերջանալն փետրվարին փոխեցես ՟ը նախընթացի գրոյն: Օ՛ր օրինակ, թէ չէ՟ն իցէ. զենէ՟ն կալցես. և թէ է՟նէ իցէ, զծէ՟ն կալցես. ըստ այսմ և զայլոց գրոց տարւոյն առնիցես. ո՟պ զի

ամինչ ուղիղ գայցէ ։ Եւ զանշարժից միջոցաց ծանիր ․ զի զկնի եղիական պահոց, է շաբաթ կերեալ լինի, և հետևի սուրբ Լուսաւորչի պասն ։ Եւ զկնի տօնի սրբ. Լուսաւորչին, է շաբաթ կերեալ լինի, և հետևի վարդավառի պասն ։ Յետ սրբ. խաչին, է շաբաթ կերեալ լինի, և հետևի սրբ. գէորգայ պասն ։ Յետ յիսնակի պահոցն, է շաբաթ կերեալ լինի, և հետևի սրբ. յակոբայ պասն ։ Եւ յետ սրբ. սարգսի պահոցն, է շաբաթ կերեալ լինի, և հետևի մեծ պասն ։

Եւ այսոքիկ բաւ լիցին առ ասացեալսըն 'ի ձեռն Թուամանց և հաշուից ։

Յաղագս ոմանց ճշմանչէնաւորաց աղէտակաց, 'ի ձեռն որոց ստուգել դիւրաւ գտանին ամ վերոյ ասացելոց ։

ԳԼՈՒԽ Գ․

Եւ զի գոն նաև այլ միջոցք, 'ի ձեռն որոց առանց մեծի աշխատանաց Թըւելոյ և հաշուելոյ զայնց ամենից՝ զորոց մինչև ցայս վայր գրեցաւ, կարէ ոք տեղեկանալ, գիտելովն միայն ըզԹուականն հայոց ։ Ուստի նաև վասն

որոյ ծանր թուի, և կամ դժուարին է հաշուելն և թուելն, շարակարգեմք աստէն զերկուս պարզատօմարական աղիւսակս մշտնջենաւորս. յորս հայելով կարիցեն գիտել զայնց ամենից, զորոց մինչև ցայս վայր գրեցաւ:

Նշանակ առաջնոյ աղիւսակին, որ 'ի հետևեալ երեք զոյգ երեսս ՌՂՌոյ պարունակէ:

Նշանակն առաջնոյ աղիւսակիս, որ 'ի յերկիս զոյգ երեսս հետևեցելոց թըղթոց դնի, է թուականն Հայոց 1182. եդեալ 'ի սկզբան առաջնոյ կարգի. զոր կալեալ մինչ ուղղակի մտանես 'ի յառաջին տունն, գտանես զեօթներեակ տարւոյն նոտր գրով գոլ ա̅. ըզգիր տարւոյն բոլոր գրով 'ի ներքոյ նր̅ գոլ Գայ. և զվերադիրն գոլ իդ̅. որ գլխագրով զետեղեալ կայ 'ի վերն յառաջին տեղւոջ, և ուղղակի հայի առ այն տուփ: Եւ յորժամ թուականն լինի 1183. գնաս յերկրորդ տունն: Եւ որքան թուով աճի թուականն, այնքան տուփ յառաջ ընթանաս. և միշտ գտանես զեօթներեակ և զգիր տարւոյն յայն տուփ, ուր հասանիս

Թուականաւդ, և զվերադիրն 'ի վր՟նյ՟ : Եւ մինչ Թուականն լինի 1200. Հասանիս 'ի վերջին տուփն առաջնոյ կարգին, և զկնի այնորիկ գտանես եդեալ 'ի սկզբան երկրորդի կարգին զԹուականն 1201. և ո՟պ ասացաւ, նաև 'ի 1201 Թուին գտանի գիր տարւոյ և որք ընդ նմա յառաջին տուփն: 1202 ին յերկրորդ տուփն. և այսպէս հետևաբար ընթանայ մինչև 'ի վերջն երկրորդի կարգին, և ապա սկըսանի երրորդ կարգն. և այլքն՝ նոյն կերպիւ: Եւ այսպէս 'ի ձեռն իը՟ կարգաց եդելոց յերիս զոյգ երեսս հետևեցելոց Թղթոց՝ եզերի ընթաց միոյ բոլորի շրջանի, որ է 532. ամ: Յորս կարգաւ ցուցանին 'ի ձեռն Թուականին՝ գիր տարւոյ, եօթներեակ, և վերադիրն. և այս մշտնջենաւորաբար. քանզի մինչ եզերի 532 ամ՟ս, վերստին լինի սկսումն 'ի գլխոյն՝ նորապէս գտանելով միայն զԹուականս հետևեցելոց ամաց 'ի սկզբան աղիւսակիս, այնու կարգաւ, ո՟պ սորին եդեալք են: Եւ ուր ուրեք եօթներեակն և գիր տարւոյն են ՟բ գրով, ցուցանեն զտարին գոլ նահանջ:

Մերադեր · Սօղնեբեան · Գեր տարւոյ :

Թուական	ԻԴ	Ե	ԺԶ	ԻԷ	Ը	ԺԹ	Լ	ԺԱ	ԻԲ
1182	ա դ	բ ո	գ հ	դե քփ	զ մ	է լ	ա ր	բգ ձհ	դ ը
1201	գդ թը	ե յ	զ խ	է ց	աբ չո	գ թ	դ ս	ե յ	զէ ղե
1220	զ ղ	էա պչ	բ ժ	գ վ	դ ն	եզ ծխ	է պ	ա ղ	բ ժ
1239	բ դ	գ շ	դե կծ	զ ւ	է ճ	ա ի	բգ տվ	դ կ	ե է
1258	ե է	զ ջ	է լ	աբ րտ	գ շ	դ ը	ե ռ	զէ մճ	ա դ
1277	էա եդ	բ ո	գ հ	դ ս	եզ յմ	է լ	ա ր	բ ձ	գդ թը
1296	գ ր	դե նյ	զ խ	է ց	ա ղ	բգ ժթ	դ ս	ե յ	զ ղ
1315	զ ղ	է պ	աբ իժ	գ վ	դ ն	ե է	զէ ջպ	ա ղ	բ ժ
1334	բ դ	գ շ	դ կ	եզ փւ	է ճ	ա ի	բ տ	գդ հկ	ե է

Մէրադէր · Նօթնէրեանց · Գոհր տարւոյ ։

Գ	ԺԳ	ԻԵ	Ջ	ԺԼ	ԻԲ	Թ	ԻԱ	Բ	ԺԳ
ե ռ	ղ խ	ե ա ե դ	է ո	գ թ	տ ս	ե ղ յ մ	ե ե	ա չ	է ճ
ա չ	է ճ	գ ը	տ ե ն յ	ղ խ	ե ց	ա ղ	է գ ժ թ	տ ս	ե ծ
գ տ վ ս	ե ծ	ղ ղ	ե պ	ա է ի ժ	գ վ	տ ն	ե է	ղ ե ջ պ	ա ղ
ղ ջ	ե ա ձ ղ	է գ	գ շ	տ կ	ե ղ փ ւ	ե ձ	ա ի	է ո	գ տ հ կ
է ո	գ հ	տ ե ր է	ղ մ	ե լ	ա ր	է գ ո՛ շ	տ ը	ե ռ	ղ խ
ե ռ	ղ խ	ե ե	ա է չ ո	գ թ	տ ս	ե յ	ղ ե դ ե	ա չ	է ճ
ե ա պ չ	է ճ	գ ը	տ ն	ե ղ ծ խ	ե ց	ա ղ	է ժ	գ տ վ ս	ե ծ
գ շ	տ ե կ ծ	ղ ղ	ե պ	ա ի	է գ ա վ	տ ն	ե է	ղ ջ	ե ա ձ ղ
ղ ջ	ե լ	ա է դ գ	գ շ	տ կ	ե ռ	ղ ե մ ձ	ա ի	է ո	գ հ

Աջրադեր · Յօրինելեաց · Գիր տարւոյ :

Թուական	ԻԴ	Ե	ԺԶ	ԻԷ	Ը	ԺԹ	Լ	ԺԱ	ԻԲ
1353	դե ըէ	զ ջ	է լ	ա ր	բգ ոշ	դ ը	ե ռ	զ մ	էա եղ
1372	է ե	աբ չո	գ հ	դ ս	ե յ	զէ խլ	ա ր	բ ճ	գ թ
1391	գ ր	դ ն	եզ ծխ	է ց	ա ղ	բ ժ	գդ վս	ե յ	զ ղ
1410	զ ղ	է պ	ա ի	բգ տվ	դ ն	ե է	զ ջ	էա ձղ	բ ժ
1429	աբ դգ	գ շ	դ կ	ե փ	զէ մձ	ա ի	բ տ	գ հ	դե ըէ
1448	դ ը	եզ ոջ	է լ	ա ր	բ ո	գդ թը	ե ռ	զ մ	է ե
1467	է ե	ա չ	բգ ճհ	դ ս	ե յ	զ խ	էա ցր	բ ճ	գ թ
1486	գ ր	դ ն	ե ծ	զէ ւց	ա ղ	բ ժ	գ վ	դե նյ	զ ղ
1505	եզ էղ	է պ	ա ի	բ տ	գդ շն	ե է	զ ջ	է ձ	աբ իժ

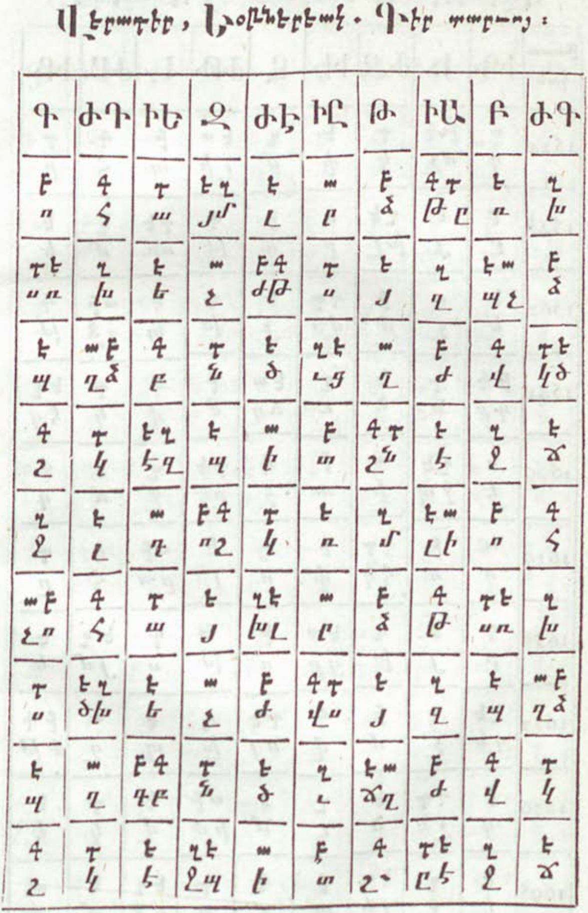

Աճրադէր · Նօրներեալ · Գիր տարւոյ :

Ըստա չան	ԻԴ	Ե	ԺԶ	ԻԷ	Ը	ԺԹ	Լ	ԺԱ	ԻԲ
1524	ա դ	բ գ ո շ	դ կ	ե փ	զ մ	է ա լ ի	բ տ	գ հ	դ ը
1543	դ ը	ե յ	զ է խ լ	ա ր	բ ո	գ թ	դ ե ս ռ	զ մ	է ե
1562	է ե	ա չ	բ ժ	գ դ վ ս	ե յ	զ խ	է պ	ա բ ղ ճ	գ թ
1581	բ գ գ ը	դ ն	ե ծ	զ ւ	է ա ձ ղ	բ ժ	գ վ	դ կ	ե զ ճ ղ
1600	ե է	զ է ջ պ	ա ի	բ տ	գ շ	դ ե ը է	զ ջ	է ձ	ա դ
1619	ա դ	բ ո	գ դ հ կ	ե փ	զ մ	է լ	ա բ ր տ	գ հ	դ ը
1638	դ ը	ե յ	զ խ	է ա ց ր	բ ո	գ թ	դ ս	ե զ յ մ	է ե
1657	զ է ղ ե	ա չ	բ ժ	գ վ	դ ե ն յ	զ խ	է պ	ա ղ	բ գ ժ թ
1676	բ դ	գ դ շ ն	ե ծ	զ ւ	է ձ	ա բ ի ժ	գ վ	դ կ	ե է
1695	ե է	զ ջ	է ա լ ի	բ տ	գ շ	դ ը	ե զ ռ ջ	է ձ	ա դ

Մերատեր · Նօրներբեալ · Գներ տարբայ:

Գ	ԺԴ	ԻԵ	Ջ	ԺԻ	ԻԸ	Թ	ԻԱ	Բ	ԺԳ
ե ղ ռ ջ	ե լ	ա դ	է ո	կ տ հ կ	ե ռ	ղ մ	ե ե	ա է չ ո	կ հ
ա չ	է կ ձ հ	տ ա	ե յ	ղ խ	ե ա ց ր	է ձ	կ թ	տ ս	ե ղ ծ խ
տ ս	ե ծ	ղ ե դ ե	ա չ	է ժ	կ վ	տ ե ն յ	ղ ղ	ե պ	ա ղ
ե պ	ա ղ	է գ	կ տ շ ն	ե ծ	ղ ւ	ե ճ	ա է ի ժ	կ վ	տ կ
է կ ո շ	տ կ	ե է	ղ մ	ե ա ւ ի	է տ	կ շ ղ	տ ը	ե ղ ռ ջ	ե ճ
ե ռ	ղ ե խ ւ	ա դ	է ո	կ թ	տ ե ս ռ	ղ մ	ե ե	ա չ	է կ ձ հ
ա չ	է ձ	կ տ բ ա	ե յ	ղ խ	ե ց	ա է ղ ձ	կ թ	տ ս	ե ծ
տ ս	ե ծ	ղ դ	ե ա պ չ	է ժ	կ վ	տ ն	ե ղ է ղ	ե պ	ա ղ
ղ ե ջ պ	ա ղ	է գ	կ շ	տ ե կ ծ	ղ ւ	ե ճ	ա ի	է կ տ վ	տ կ
է ո	կ տ հ կ	ե է	ղ մ	ե ւ	ա է ր տ	կ շ՝	տ ը	ե ռ	ղ ե մ ճ

Եւ յայսմ միջոցի գտնեմք նաև զաւուրց լուսնոյ ը՟ հաշուի հնոյ տոմարին. յոր թէպէտ բազմիցս ը՟ չափու միոյ, և կամ միոյ և կիսոյ աւուր յաւէտ նուազ հանդիպին պտճռաւ շարժմանց հասարակածին, և լուսնոյ զատկաց 'ի տեղեաց իւրեանց, սակայն մինչ որքան առ մերազնեայս ոչ գոյ հնարաւորութիւն, զի վերանորոգութիւն ինչ տացի հնոյ տոմարին, գտնեմք նաև զայսմանէ ը՟ հաշուի վերադրաց հնոյ տոմարին, որք և զայլոց բնաւից եդաք մինչև ցայս վայր:

Զծնունդ լուսնոյ այսպէս արա:

Առ հանապազ է՟. կամ կ՟. և զվերադիրն հանդերձ թուով ամսոցն անցելոց հան 'ի բաց. և որքան վերամնայ, յայնքաններորդում աւուր ամսոյ յորում որոնես, է ծնունդ լուսնոյ:

Զաւուրս լուսնոյ այսպէս արա:

Առ զաւուրս ամսոյն, և զվերադիրն տարւոյն՝ հանդերձ թուով անցելոց ամսոց. և 'ի միասին գումարեալ զայնս, երթ երեսուն երեսուն. և որ ինչ 'ի խոնարհ մնայ, աւուրք են լուսնոյ: Եւ եթէ յերեսունն ոչ ժամանէ, որքան

է Թիւն, այնքան են աւուրք լուսնոյ ։ Մինչ զԹիւս ամսոյ առնուս՝ սկսեալ 'ի յունվարէ, զայն ամիսն յորում ես, մի առնուր. բայց եԹէ 'ի յունվարն և 'ի փետրվարն իցես, առ ։ Յասացելոցս իմանի և լրումն լուսնոյ, զի նոյն է ։

Կանոն ընդհ. պարզատոմարական աղիւսակի ։

Հետևի երկրորդ մշտնջենաւոր աղիւսակն, որ յերիս զոյգ երեսս հետևեցելոց Թղթոց պարունակի ։ Յորում 'ի ձեռն տարեգրոյն, որ ԺԹ կարգի այբուբենից եղեալ կայ, մտեալ 'ի յառաջին տունն, որ է համդէպ տարեգրոյն, իմանաս զպատկեր աւուր յայտնուԹեն. ըստ որում 'ի վեր կոյս համդէպ նոյն տփոյն գրեալ կայ ։ Մտեալ 'ի յերկրորդ տունն՝ իմանաս զմիջոց ուտիսն ։ Մտեալ 'ի յերրորդն՝ գտանես զառաջաւորն, ընԹ որոյ նաև անուն ամսոյն համանշանի ։ Նոյնպէս և զայլսն մինչև 'ի յայտնուԹե բարեկենդանն, որք կարգաւ գրեալք են 'ի յերկուս երեսս. յայբէն մինչև 'ի լիւնն գտցես 'ի յառաջին Բ երեսս ։ Ի խէէն մինչև 'ի յոն գտցես 'ի հետևեալ երկուս երեսս. իսկ 'ի չայէն մինչև 'ի քէն գտցես 'ի վերջին Բ երեսսն ։

Աղիւսակ պարզատօմարական ։

Գիր տարւոյ ։	Օր յայտնութէ ։	Միջոց ուտիք օր ։	Առաջաւորաց Երկուշաբթին ։	Բուն Բարեկենդան ։	ԶԱՏԻԿ ։	Երեւման խաչ ։	Համբարձումն ։	Հոգեգալուստ ։	Ս. Գրիգորի Բարեկենդան ։	Վարդավառ ։
			յունվ	փետ	մար	ապր	ապր	մայ	մայ	յուն
Ա	Գշբ	զ	ժա	ա	իբ	ժթ	լ	ժ	լա	իը
Բ	Բշբ	է	ժբ	բ	իգ	ի	մայ ա	ժա	յուն ա	իթ
Գ	Կիրկ	ը	ժգ	գ	իդ	իա	բ	ժբ	բ	լ
Դ	Շբթ	թ	ժդ	դ	իե	իբ	գ	ժգ	գ	յուլ ա
Ե	Ուրբ	ժ	ժե	ե	իզ	իգ	դ	ժդ	դ	բ
Զ	Եշբ	ժա	ժզ	զ	իէ	իդ	ե	ժե	ե	գ
Է	Դշբ	ժբ	ժէ	է	իը	իե	զ	ժզ	զ	դ
Ը	Գշբ	ժգ	ժը	ը	իթ	իզ	է	ժէ	է	ե
Թ	Բշբ	ժդ	ժթ	թ	լ	իէ	ը	ժը	ը	զ
Ժ	Կիրկ	ժե	ի	ժ	լա	իը	թ	ժթ	թ	է
Ի	Շբթ	ժզ	իա	ժա	ապր ա	իթ	ժ	ի	ժ	ը
Լ	Ուրբ	ժէ	իբ	ժբ	բ	լ	ժա	իա	ժա	թ

Լ. շրջանակ պարզատօմարական :

Մինչեւ շաբաթու պահոց :	Աճածին :	Մինչեւ շաբաթու պահոց :	Մէ Խաչ :	Մէ Գէորգեայ բարեկ :	Մինչեւ ուտիք շաբթու :	Գիւտ Խաչ :	Յինանչոց բարեկէն :	Մէ Յակոբեայ բարեկ :	Մինչեւ ուտիք, օր :	Օր երեկնդնի յայտն :
	օգոս		սեպ	սեպ		հոկտ	նոյե	դեկ		
է	ժգ	դ	ժդ	ի	է	իե	ժե	գ	ժը	գշբ
է	ժէ	դ	ժդ	իա	է	իգ	ժգ	է	ժէ	եշբ
է	ժը	դ	ժե	իբ	է	իէ	ժէ	ը	ժգ	ուրբ
գ	ժբ	ե	ժգ	իդ	է	իը	ժը	թ	ժե	շբթ
գ	ժդ	ե	ժէ	իդ	է	իթ	ժթ	ժ	ժդ	կշբ
գ	ժդ	դ	ժա	ժը	ը	իդ	ի	ժա	ժդ	եշբ
գ	ժե	դ	ժբ	ժթ	ը	իդ	իա	ժբ	ժբ	դշբ
գ	ժգ	դ	ժդ	ի	է	իե	ժե	գ	ժը	գշբ
գ	ժէ	դ	ժդ	իա	է	իգ	ժգ	է	ժէ	եշբ
գ	ժը	դ	ժե	իբ	է	իէ	ժէ	ը	ժգ	ուրբ
ե	ժբ	ե	ժգ	իդ	է	իը	ժը	թ	ժե	շբթ
ե	ժդ	ե	ժէ	իդ	է	իթ	ժթ	ժ	ժդ	կշբ

Շրջանակ պարզատօմարական ։

Գիր տարւոյ ։	Օր Յայտնութեան ։	Մ[illegible] ։	Առաջաւորաց [illegible] ։	Բուն Բարեկենդան ։	Զ Ա Տ Ի Կ ։	Երևման խաչ ։	Համբարձման ։	Հոգեգալստեան ։	Սբ Գրիգորի [illegible] ։	Վարդավառ ։
			յուն	փետ	ապր	մայի	մայի	մայի	յուն	յուլ
Խ	Եշբ	ժը	իգ	ժգ	գ	ա	ժբ	իբ	ժբ	ժ
Ծ	Դշբ	ժթ	իդ	ժդ	դ	բ	ժդ	իդ	ժդ	ժա
Կ	Գշբ	ի	իե	ժե	ե	գ	ժգ	իգ	ժգ	ժբ
Հ	Բշբ	իա	իզ	ժզ	զ	դ	ժե	իե	ժե	ժգ
Ձ	Կրկ	իբ	իէ	ժէ	է	ե	ժզ	իզ	ժզ	ժդ
Ղ	Շբթ	իգ	իը	ժը	ը	զ	ժէ	իէ	ժէ	ժե
Ճ	Ուշբ	իգ	իթ	ժթ	թ	է	ժը	իը	ժը	ժզ
Մ	Եշբ	իե	լ	ի	ժ	ը	ժթ	իթ	ժթ	ժէ
Յ	Դշբ	իզ	լա	իա	ժա	թ	ի	լ	ի	ժը
Ն	Գշբ	իէ	փետ ա	իբ	ժբ	ժ	իա	լա	իա	ժթ
Շ	Բշբ	իը	բ	իգ	ժգ	ժա	իբ	յուն ա	իբ	ի
Ո	Կրկ	իթ	գ	իդ	ժդ	ժբ	իգ	բ	իգ	իա

Աղիւսակ պարզատոմարական :

Մինչեւ շբթ պահոց :	Ածածին :	Մինչեւ շբթ պահոց :	Սբ Խաչ :	Սբ Գէորգայ բարէկ :	Մինչեւ ուտիք շբթ :	Գիւտ Խաչ :	Յիսնակաց բարեկենդան :	Սբ Յակոբայ բարէկ :	Մինչեւ ուտիք, օր :	Օր Ծննդեան յայտն. :
	օգոս		սեպ	սեպ		հոկտ	նոյե	դեկ		
ե	ժդ	դ	ժա	ժը	ը	իգ	ի	ժա	ժդ	Ե շբ
ե	ժե	դ	ժբ	ժթ	ը	իգ	իբ	ժբ	ժբ	Դ շբ
ե	ժզ	դ	ժգ	ի	է	իե	ժե	զ	ժը	Գ շբ
ե	ժէ	դ	ժդ	իա	է	իզ	ժզ	է	ժէ	Բ շբ
ե	ժը	դ	ժե	իբ	է	իէ	ժէ	ը	ժզ	Կիրկ
դ	ժբ	ե	ժզ	իգ	է	իը	ժը	թ	ժե	Շբթ
դ	ժգ	ե	ժէ	իգ	է	իթ	ժթ	ժ	ժդ	Ուրբ
դ	ժդ	դ	ժա	ժը	ը	իգ	ի	ժա	ժդ	Ե շբ
դ	ժե	դ	ժբ	ժթ	ը	իգ	իա	ժբ	ժբ	Դ շբ
դ	ժզ	դ	ժգ	ի	է	իե	ժե	զ	ժը	Գ շբ
դ	ժէ	դ	ժդ	իա	է	իզ	ժզ	է	ժէ	Բ շբ
դ	ժը	դ	ժե	իբ	է	իէ	ժէ	ը	ժզ	Կիրկ

Ողեւոտակ պարզատօմարական :

Գիր տարւոյ :	Օր Յայտնութեան :	Միջոց ուտիք, օր :	Առաջաւորաց երեքշաբթին :	Բուն բարեկենդան :	ԶԱՏԻԿ :	Երեւման խաչ :	Համբարձումն :	Հոգեգալուստ :	Սբ Գրիգորի բարեկէ :	Վարդավառ :
			փետ	փետ	ապր	մայի	մայի	յունի	յունի	յուլի
Չ	շբթ	լ	դ	իե	ժե	ժգ	իդ	գ	իդ	իբ
Պ	կիր	լա	ե	իզ	ժզ	ժդ	իե	դ	իե	իգ
Ջ	երկ	լբ	զ	իէ	ժէ	ժե	իզ	ե	իզ	իդ
Ռ	երք	լգ	է	իը	ժը	ժզ	իէ	զ	իէ	իե
Ս	չրք	լդ	ը	մար ա	ժթ	ժէ	իը	է	իը	իզ
Վ	հնգ	լե	թ	բ	ի	ժը	իթ	ը	իթ	իէ
Տ	ուրբ	լզ	ժ	գ	իա	ժթ	լ	թ	լ	իը
Ր	շբթ	լէ	ժա	դ	իբ	ի	լա	ժ	յուլի ա	իթ
Ց	կիր	լը	ժբ	ե	իգ	իա	յունի ա	ժա	բ	լ
Ւ	երկ	լթ	ժգ	զ	իդ	իբ	բ	ժբ	գ	լա
Փ	երք	խ	ժդ	է	իե	իգ	գ	ժգ	դ	օգոս ա
Ք	չրք	խա	ժե	Զհետագայսն տես 'ի Փիւրն :						

Ընդհանուր պարզատոմարական :

Միջոց շաբթուց պահոց :	Ածածին :	Միջոց շաբթուց պահոց :	Սբ Խաչ :	Սբ Գէորգայ Բարեկէն:	Միջոց ուտիք շաբթու :	Գիւտ Խաչ :	Յիսնակաց Բարեկէնդ :	Սբ Յակոբայ Բարեկ :	Միջոց ուտիք, օր :	Օր Բարեկենդանի յայտն :
	օգոստ		սեպտ	սեպտ		հոկտ	նոյե	դեկ		
գ	ժբ	ե	ժդ	իդ	է	իը	ժը	թ	ժե	ՇԲԹ
գ	ժգ	ե	ժէ	իգ	է	իթ	ժթ	ժ	ժգ	ԲՇԲ
գ	ժգ	դ	ժա	ժը	ը	իգ	ի	ժա	ժգ	ԵՇԲ
գ	ժե	դ	ժբ	ժթ	ը	իգ	իա	ժբ	ժբ	ԴՇԲ
գ	ժդ	դ	ժգ	ի	է	իե	ժե	դ	ժը	ԳՇԲ
գ	ժէ	դ	ժգ	իա	է	իդ	ժդ	է	ժէ	ԵՇԲ
գ	ժը	դ	ժե	իբ	է	իէ	ժէ	ը	ժդ	ԿՐԿ
բ	ժբ	ե	ժդ	իդ	է	իը	ժը	թ	ժե	ՇԲԹ
բ	ժգ	ե	ժէ	իգ	է	իթ	ժթ	ժ	ժգ	ԲՇԲ
բ	ժգ	դ	ժա	ժը	ը	իգ	ի	ժա	ժգ	ԵՇԲ
բ	ժե	դ	ժբ	ժթ	ը	իգ	իա	ժբ	ժբ	ԴՇԲ

Ի տօմարական համառօտութեանս յայս֊
միկ որք հարկաւորք էին պարզամտաց՝
բացատրեցան ։ Եւ եթէ խնդրիցէ ոք
գիտել՝ նաև զտանուտէր տարւոյն ,
կալցէ զթուականն հայոց , և զ1169
՚ի բաց հանեալ, զայն որ մնայ՝ երթի֊
ցէ ժը, ժը ․ և որ ինչ ՚ի խոնարհ մնայ՝
սկիզբն արարեալ ՚ի խոյէն՝ տացէ զայն
՚ի կենդանակերպսն և յորում կենդա֊
նակերպի վերջանայ՝ այն է տանուտէր
տարւոյն ։ Իսկ անուանք և նշանք կեն֊
դանակերպից են սոքին ։ Խոյն ․ ♈ ։
Ցուլ ․ ♉ ։ Երկաւոր ․ ♊ ։ Խեցգետին ․
♋ ։ Առիւծ ․ ♌ ։ Կոյս ․ ♍ ։ Կշիռն ․ ♎ ։
Կարիճ ․ ♏ ։ Աղեղնաւոր ․ ♐ ։ Այծեղ֊
ջիւր ․ ♑ ։ Ջրհոս ․ ♒ ։ Ձուկն ․ ♓ ։
Այսոքիկ ասին կենդանակերպք կամ
նշանք , որք զետեղեալք են ՚ի ծօթիւա֊
կոս կոչեցեալ բոլորակն երկնից ․ և
իւրաքանչիւրն ՚ի սոցունց բաղկանայ
՚ի բազում աստեղաց ։ Եւ արեգակն
ընդ այսոսիկ կենդանակերպս առնէ զճա֊
նապարհ իւր, ՚ի դիմելն յատուկ շարժ֊
մամբ իւրով յարևմտից յարևելս, առ
՚ի կատարել զյատուկ ընթացս իւր ․
Որոյ ստեղծողին և կարգադրողին
փառք և գոհութիւն յաւիտեանս ․
ամէն ։

Ց. Ա.
№ 8441